

Утвърдил: .....

Декан

Дата .....

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: Философски

Специалност:

Ф	Ф	С	0	4	0	1	1	2
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Социология

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

3	0	0	3
---	---	---	---

ВЪВЕДЕНИЕ В СОЦИОЛОГИЯТА

Преподавател: Гл. ас. М. Христов

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Семинарни упражнения	30
Обща аудиторна заетост		
Извънаудиторна заетост	Реферат	10
	Доклад/Презентация	10
	Научно есе	20
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	50
Обща извънаудиторна заетост		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		150
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		3
ОБЩО ЕКСТ		5

№	Формиране на оценката по дисциплината	% от оценката
1.	Контролна работа / колоквиум	30
2.	Изпит	70

Анотация на учебната дисциплина:

Курсът, подобно на други курсове по въведение в социологията, започва със структурната промяна в начина на дейност и в самопреживяването на модерния човек и възникването на социологията като специфична форма на саморефлексия на модерното общество. Той се занимава с "проблема за реда", с това защо има ред, как се произвежда и възпроизвежда той, защо и как се променят посредниците на човешката дейност. Затова се описва усвояването на обществените норми на различни равнища и на исторически различни етапи, като се показва напрежението между нормализирането и индивидуализирането на личността, между дисциплината и свободата. Търси се връзката и различието в начините, по които някои теоретически направления ("парадигми") схващат социализацията и социалната интеграция, социалната дейност и социалната структура, социалното взаимодействие и социалните общности, институциите и властовия контрол, публичното и частното, символните системи и социалната промяна.

Този курс, за разлика от някои други курсове по въведение в социологията, въвежда в една трудна социология, която за краткост можем да наречем критическа. Той се стреми да предложи не

сума от знания, не речник на понятията, а "социологическо сетиво", "упражнение на погледа. Тази "рефлексивна социология" е хуманитарна и историзираща собствените си понятия наука. Тя е чувствителна към методологията, но не я превръща в самоцел. Тя формира вкус към историческото многообразие на формите на социалния живот и към фактите, но проблематизира тяхната "обективност" и "естествена даденост".

Основните теми, теории и понятия ("елементите на социологията") в настоящия курс са въведени не като речник, а в логиката на един голям разказ. Неговият "сюжет" проследява начина, по който се диференцират обществата при прехода от традиция към модерност и по който се появяват все нови и нови социални посредници в социалното взаимодействие, при диференцирането на самите посредници и появата на това, което наричат всеобщ посредник. А успоредно на това разказът, проследява начина, по който също така се появяват и теоретическите категории, с които се осмисля този процес на диференциране на посредниците.

Предварителни изисквания:

Няма

Очаквани резултати:

Курсът има за задача да създава усет за "граматиката на формите" на все по-диференциращия се социален свят, на различните му равнища и зони. Т.е. да формира „социологическо въображение“ за социалната логика и взаимозависимост на привидно разнородни социални процеси и проблеми. Научилият се да чете социологическите текстове студент ще може да вижда реални социални проблеми и връзките между социален и теоретически проблем, между факти и ценности. Ще успее да разбира критически разликите както между видовете теоретически описания на настоящето, така и между произтичащите от тях шансове за гражданско действие. Ще иска да разбира все повече и повече.

Учебно съдържание

№	Тема: Лекции	Хорариум
1.	Социологията и разбирането на настоящето. Необходимостта от новата наука и нейното институционализиране. Социологическата традиция. Социологията и другите социални науки. (Тематично упражнение: П. Бъргър, <i>Покана за социология</i> , гл. 1.)	2 ч.+ 2 ч.
2.	Социологията и структурната промяна на обществото в модерната епоха. Индивидът и обществото, индивидуално действие и социална структура. "Проблемът за реда". Социализация, социални норми, социални различия. Социални позиции и представи за тези позиции. Жизнен опит и научна гледна точка. (Тематично упражнение: П. Бъргър, <i>Покана за социология</i> , гл. 2.)	2 ч.+ 2 ч.
3.	Социологията и социалните науки. Схващането на Емил Дюркейм. Социологията като "социална физика" и критиката на психологизма. Социалните факти като "неща". Необходимостта от критика на "предпоиятията" и другите правила на социологическия метод. Историята като "микроскоп". Социалните факти и правилата на социологическия метод. (Тематично упражнение: Е. Дюркейм, „Какво е това социален факт?“.)	2 ч.+ 2 ч.
4	Призванието на социологията в един "разомагьосан свят". Тезите на Макс Вебер. Рационализирането на живота и новото отношение между познание и практическо действие. "Разомагьосването на света" и задачите на "ценностно-неутралната социална наука". (Тематично упражнение: М. Вебер, „Науката като призвание“.)	2 ч.+ 2 ч.
5.	Социологията като "ангажирана неутралност" и като "социоанализа". Рефлексивната социология на Пиер Бурдийо и нейната "емпирична" програма. Възгледите му за социологията като теория-и-емпирия. (Тематично упражнение:	2 ч.+ 2 ч.

	Хауърд Бекер, „На чия страна сме?“; П. Бурдийо, „Социологията като социоанализа“ и „Да мислим релационно“)	
6	Индивидуално действие и социална структура. Обществото като обективна реалност; институционализация и легитимация. Обществото като субективна реалност; интернализиране на социалните роли и идентичност. (Тематично упражнение: П. Бъргър, <i>Покана за социология</i> , гл. 4.)	2 ч.+ 4 ч.
7	Личността в традиционните и в модерните общности и институции. Конкретизиране (и критика) на изходната противоположност традиционни - модерни общества. (Тематично упражнение: П. Бъргър, <i>Покана за социология</i> , гл. 5.)	2 ч.+ 2 ч.
8	Социологът и духът на големия град (според анализите на Георг Зимел). Една основна тема за социологическата традиция - структурната промяна в начина на дейност и в самопреживяването на модерния човек. Дюркеймовият анализ на разделението на труда и на типа социална свързаност („солидарност“). (Тематично упражнение: Георг Зимел, „Големият град и духовния живот“).	2 ч.+ 2 ч.
9	Социологът и “елементарните форми” на предмодерните общества. Анализите на Марсел Мос. Типът социална свързаност на индивидите – ритуалът като посредник ; „атомът на дара”. Митът и интеграцията на индивидите в сакралната общност. (Тематично упражнение: Марсел Мос, „Дарът“.)	2 ч.+ 2 ч.
10	Модерното общество, индустриалното производство и новите структури на посредничество. Машината, „вещната социална зависимост”, „духът на парите” (Маркс), властта-машина (Фуко). “Индуст-реалността” и синхронизационната структура. (М. Фуко, <i>Надзор и наказание</i> , ч. III, гл. 1.)	2 ч.+ 2 ч.
11.	Социалните институции и „дисциплинарната власт”. Анализът на Фуко на „изпита”. Училището като производство на различия и училището като производство на символен свят. (Тематично упражнение: М. Фуко, <i>Надзор и наказание</i> , ч. III, гл. 3.)	2 ч.+ 2 ч.
11.	От обичай към право. Социогенезис на модерната държава. Теорията на Елиас за промяната в цивилизационния процес. Държавата и двойният ѝ монопол. Монополът върху легитимното „символно насилие“ (Бурдийо). (Тематично упражнение: Н. Елиас, „Общественият натиск към самопринуда“.)	2 ч.+ 2 ч.
12.	Публичният и частният свят на модерният човек. Новите форми на публичен живот. Публичните институции на гражданина и “критическата публичност” (Хабермас). Печатното слово като посредник, пораждащ новите представи за едновременност и заедност (тезата на Б. Андерсън). Масовите медии (Тематично упражнение: Серж Алими, <i>Новите кучета пазачи</i>).	2 ч.+ 2 ч.
13.	Социални различия и социални неравенства. Социалните неравенства като позиции и като представи за тези позиции. Социално-груповите диференциации в исторически разрез. Социални неравенства и социален конфликт. Изследвания на социалните неравенства. (Тематично упражнение: А. Гидънс, „Социална класа и социална мобилност“)	2 ч.+ 2 ч.
14	Глобализация и промените в социалната свързаност между индивидите. („Краят на Паноптикума”, „рискново общество”, смяна на пространствено-времевия мащаб, културната хомогенизация, новите неравенства („новата „глобална класа” и глобални поляризации) (Тематично упражнение: З. Бауман, <i>Глобализацията</i> , гл. 4.).	1 ч.+ 2 ч.
15.	Социална промяна. „Социологията отвъд обществото” (З. Бауман, Дж. Ъри и социологията без „постулата за методологическия национализъм”). Социологията и социалните науки в “епохата на контрола”.	1 ч. л.

Конспект за изпит

Вж. Темите от програмата.

Изпитът е писмен изпит по една от темите; втори елемент от двучасовия изпит е анализ на случай с цел открояване на логиката на социален и социологически проблем. До изпит не се допускат студенти без оценка на контролната работа /колоквиума/.

ОСНОВНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Питър Бъргър, *Покана за социология*, ЛИК, София, 1999 (за въпроси 1, 2, 3 и 4).
2. Антъни Гидънс, *Социология*, Университетско издателство "Св. Кл. Охридски", София, 2003 (гл. I за въпрос 1, X за въпрос 13).
3. *Свят и личност за 12 клас*, Изд. Просвета (автори: Майя Грекова, Петя Кабакчиева, Кольо Коев, Ивайло Дичев, Ингрид Шикова, Лиляна Деянова), 2002 (стр. 11-34; 58-72) (незадължителен).
4. *Незавършваща социология*, Изд. Минерва (с автори М. Грекова, Г. Димитров, П. Кабакчиева и Л. Деянова), 1997 (Раздел III, т. 4, 5, 6 за въпрос 4, т. 7 за въпрос 9, т. 9 за въпрос за 6).
5. *Социология за 11 клас*, Изд. Просвета (с автори М. Грекова, Г. Димитров, П. Кабакчиева и Л. Деянова), 1994 (Увод, гл. I, II, III, 2 и „Обобщение” – същият текст е и в „Незавършваща социология”) (незадължителен).
6. Хауърд Бекер, „На чия страна сме?“ (непубликуван превод) (за въпрос 5).
7. Зигмунд Бауман, *Модерност и Холокост*, ЛИК, София, 2002 (стр. 19-59, 128-173 за въпрос 11).
8. Иван Хаджийски, „Из философията на съвременния затвор“. В: И. Хаджийски, *Оптимистична теория за нашия народ*, Български писател, София, 1974 (стр. 214-231 за въпрос 11).
9. Норберт Елиас, *Що е социология?*, ЛИК, София, 1999 (стр. 11-35; 115-152 за въпроси 1, 2, 3 и 6).
10. Норберт Елиас, *Относно процеса на цивилизация*, том II, АТИКА, София, 2000 (стр. 236-320 за въпрос 8).
11. Зигмунд Бауман, *Глобализацията и последиците за човека*, ЛИК, София, 1999 (за въпрос 14).
12. Пиер Бурдийо, *Въведение в рефлексивната антропология*, КХ, София, 1993 (с. 31-52; 148-157 за въпрос 5),
13. Мишел Фуко, *Надзор и наказание*, Университетско издателство "Св. Кл. Охридски", София, 2003 (част III, глава 3 за въпрос 11).
14. Макс Вебер, „Науката като призвание“ (за въпрос 4).
15. Серж Алими, *Новите кучета пазачи*, Монд Дипломатик, 2008.

15. *Социологията като шанс. Текстовете* (съст. Л. Деянова), 2004, София.

- 15.1. Георг Зимел. „Индивидът и големият град“ (за въпрос 8).
- 15.2. Марсел Мос. „Индивидът и размяната на дарове в архаичните общества“ (за въпрос 9) .
- 15.3. Емил Дюркейм. „Социологията и социалните науки“ (за въпрос 3).
- 15.4. Макс Вебер, „Науката като призвание“ (за въпрос 4).
- 15.5. Алвин Тофлър. „Разчитане на шифъра на ‘индуст-реалността’“ (за въпрос 10).
- 15.6. Мишел Фуко. „Властта-машина и индивидуализирането. Изпитът“ (за въпрос 10).
- 15.7. Норберт Елиас. „Общественият натиск към самопринуда“ (за въпрос 11).

ДОПЪЛНИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Херберт Маркузе, „Новите форми на контрол“, в *Едноизмерният човек*, София: Христо Ботев, 1997 (за въпроси 7 и 8).
2. Жил Делоз, „Пост-скриптур върху обществата на контрола“, в *Социологията като шанс (христоматия)*, София, 2004 (за въпроси 7 и 8), в *Социологията като шанс. Текстовете* (съст. Л. Деянова), 2004, София.
3. Луис Мамфорд. „Машината, часовникът, ‘Машината’“. в *Социологията като шанс (христоматия)*, София, 2004 (за въпрос 10), в *Социологията като шанс. Текстовете* (съст. Л. Деянова), 2004, София.
4. Иван Хаджийски, „Бит и душевност на еснафа и на дребния собственик“, в *Социологията като шанс* (за въпрос 10), в *Социологията като шанс. Текстовете* (съст. Л. Деянова), 2004, София.
5. Емил Дюркейм. „Социологията и социалните науки“ (за въпрос 3), в *Социологията като шанс. Текстовете* (съст. Л. Деянова), 2004, София.

7. Кольо Коев. „Макс Вебер или социологията в епохата на върналия се политеизъм” (за въпрос 4), в *Социологията като шанс. Текстовете* (съст. Л. Деянова), 2004, София.
9. Юрген Хабермас. „Социални структури на публичността” (за въпрос 12), в *Социологията като шанс. Текстовете* (съст. Л. Деянова), 2004, София.
11. Ралф Дарендорф. „Глобалната класа и новото неравенство” (за въпрос 13), в *Социологията като шанс. Текстовете* (съст. Л. Деянова), 2004, София.
12. Бенедикт Андерсън. „Печатното слово и нацията като въобразена общност“, в *Социологията като шанс. Текстовете* (съст. Л. Деянова), 2004, София (за въпрос 12).

Дата:10.03.2018 г.

Съставил: гл. ас. М. Христов